

The background of the slide is a photograph of a sunset over the ocean. The sky is a deep blue with wispy white clouds. A bright rainbow is visible on the left side, arching over the horizon. The water in the foreground is dark blue with gentle ripples.

**ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z TERAPIĄ
DZIECI GŁĘBIEJ I GŁĘBOKO
UPOŚLEDZONYCH UMYSŁOWO**

Brzeg, 6 października 2010 r.

TRZY GRUPY ZAGADNIEŃ

- PLANOWANIE PRACY TERAPEUTYCZNEJ
- PROWADZENIE TERAPII
- OCENA EFEKTÓW (WERYFIKACJA DIAGNOZY, DOSTOSOWANIE PLANÓW TERAPII)

PLANOWANIE PRACY TERAPEUTYCZNEJ

- OBSERWACJA (*na co zwracamy uwagę w czasie obserwacji, ocena umiejętności komunikacyjnych, interpretacja zachowań, co lubi czego nie lubi, czy rozpoznaje znaki, osoby, czy naśladuje, czy obserwuje*)
- DIAGNOZA (*Skale Kielina, Profil Psychoedukacyjny, Diagnoza Życia Codziennego, Ocena Zachowań Komunikacyjnych, inne*)
- OPRACOWANIE INDYWIDUALNEGO PLANU TERAPII
(*konspekt, plan indywidualnej terapii, wyznaczanie celu*)
- DOBÓR METOD TERAPEUTYCZNYCH
- DOBÓR METOD KOMUNIKACJI ALTERNATYWNEJ / WSPOMAGAJĄCEJ
- WSPÓŁPRACA Z RODZINĄ (*kilka słów o pracy z rodziną*)
(preferencje, możliwości wykonawcze dziecka, ciekawość poznawcza, kompetencje komunikacyjne, diagnoza funkcjonalna, diagnoza dla rozwoju, strukturyzacja, Piaget, Kielin, Shopler)

PROWADZENIE TERAPII

- JAK STOSOWAĆ RÓŻNE METODY TERAPEUTYCZNE?
- JAK STOSOWAĆ KOMUNIKACJĘ WSPOMAGAJĄCĄ / ALTERNATYWNA?
- CO JEST TERAPIĄ? *(sytuacje życia codziennego: jedzenie, ubieranie, przywitanie, przebieranie, sytuacje wyboru)*
- JAK RADZIĆ SOBIE Z TRUDNYMI PROBLEMAMI TERAPEUTYCZNYMI?
(zachowania agresywne, autostymulacje, sensoryzmy)

(analizowanie przebiegu terapii, błędów, współpraca z koleżanką, rodziną dziecka)

OCENA EFEKTÓW

- JAKIE ZASTOSOWAĆ NARZĘDZIA DIAGNOSTYCZNE
(weryfikowanie diagnozy, dostosowanie IPT)
- JAK OCENIĆ EFEKTY PRACY?
- JAK JE DOSTRZEC?
(w opinii xyz...)

(poszukiwanie narzędzi diagnostycznych, współpraca z rodzicami)

METODY

- Jakie wybrać?
- Jakie najczęściej popełniamy błędy w ich stosowaniu?
- Jak z nich korzystać?

INTEGRACJA SENSORYCZNA

- Integracja sensoryczna - odpowiedni dopływ bodźców i stopniowe ich przetwarzaniem są warunkiem prawidłowego rozwojuOUN. W przypadku uszkodzenia któregoś zmysłu, proces dojrzewania zostaje zaburzony i w przyszłości dochodzi do deficytów różnych funkcji. Uszkodzenia mogą powstać na każdym z poziomów organizacjiOUN. Im niższy, bardziej podstawowy poziom uszkodzenia, tym rozleglejsze skutki.
- Terapia polega na dostarczaniu dziecku różnorodnych bodźców – początkowo uporządkowanych, połączonych z jednoczesną stymulacją proprioceptywną, ruchem czynnym i sytuacją zadaniową. Z czasem wprowadza się bodźce bardziej zróżnicowane, nieregularne.

Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne

Istotą tej metody jest wspomaganie rozwoju dziecka poprzez kontakt emocjonalny, fizyczny i ruch. Przydatna jest w wyrównywaniu wszelkich zaburzeń psychoruchowych, które dotyczą adaptacji do otoczenia dzieci z współistniejącymi upośledzeniami.

Metodę wyróżniają grupy ćwiczeń:

- ćwiczenia rozwijające świadomość własnego ciała – poznawanie części ciała oraz ich ruchu i właściwości (dotyk, ruch),
- ćwiczenia świadomości przestrzeni – ćwiczenia orientacji w przestrzeni z innymi, dziecko poznaje własne ciało i przestrzeń, która go otacza,
- ćwiczenia „Z” – nauka współpracy z innymi ludźmi podczas kontaktu z partnerem, grupą, dziecko uczy się opiekować drugą osobą, bycia potrzebnym,
- ćwiczenia „przeciwno” – poznawanie siły i jej wycucie, poprzez ćwiczenia przeciwko partnerowi, rozwijanie siły i sprawności ruchowej,
- ćwiczenia „razem” – nauka współpracy i partnerstwa, rozwijanie bezpieczeństwa i zaufania oraz podziału ról, powierzanie siebie drugiej osobie, nauka opanowania
- ruch kreatywny – terapeuta proponuje gotowy scenariusz zajęć, lecz modyfikuje go zgodnie z propozycjami dziecka, dziecko poznaje siebie i świat, czując się bezpieczne może być twórcze.

Metoda Knillów

- Metoda ta przeznaczona jest dla dzieci o różnym poziomie rozwoju intelektualnego i z różnymi rodzajami niesprawności fizycznej. Towarzyszy jej poparta wiedzą i praktyką wiara w to, że dziecko, nawet najbardziej pasywne, można zachęcić do przejawiania własnej inicjatywy i aktywności.
- Celem terapii jest rozwijanie świadomości ciała, wzrost dziecięcej aktywności, nawiązanie dobrego kontaktu z dzieckiem oraz przełamywanie barier w komunikacji. Program ten wzbogacony jest specjalną muzyką opracowaną przez muzykoterapeutów, która zdaniem autorów podwyższa uwagę dziecka i koncentruje go na wybranych czynnościach.
- Zajęcia tą metodą nie tylko pozwalają rozwijać kontakt wzrokowy i dotykowy z dzieckiem, ale dają poczucie bezpieczeństwa oraz pobudzają go do działania.

Stymulacja Wielozmysłowa

Stymulację stosujemy w celu dostarczania bodźców do ośrodkowego układu nerwowego, a przez to pobudzamy jego rozwój. Stymulacja polisensoryczna, to nauka życia przez życie, to celowe kształtowanie bodźców w celu wywołania zaplanowanych wrażeń i uczuć. Umożliwia poznawanie przez patrzenie, słuchanie, dotykanie, wąchanie i smakowanie, odczuwanie siebie – czyli tworzenie globalnego, wielozmysłowego obrazu otaczającego świata. Dla dziecka z głębokim upośledzeniem umysłowym proces uczenia się i nabywania wszelkich umiejętności jest niezwykle utrudniony.

Sala doświadczania świata

Sala doświadczania świata to realizacja programu zapewniającego osobom niepełnosprawnym wyciszenie emocjonalne, łagodzenie stresów, zabawę, a co się z tym wiąże - rozwój. Dzięki tej terapii osoby z niej korzystające na nowo postrzegają świat, bardziej spontanicznie i osobiście. Sala doświadczania świata tworzy świat przeżyć, w którym dziecko czuje się dobrze, i w którym może być sam ze sobą. Przedmioty z sali doświadczania świata pozostawiają swobodę i możliwość wyboru bodźców oraz czas koncentrowania się na nich. Bodźce pozwalają na odpoczynek połączony z biernym ich odbiorem. Dziecko poznaje świat według własnej metody poprzez aktywację zmysłów, na podstawie własnego tempa i własnej decyzji.

Ustno Twarzowa Terapia Castillo Moralesa

Najczęściej stosowaną metodą rehabilitacji w zakresie twarzy i jamy ustnej jest stymulacyjna terapia ustno-twarzowa według koncepcji Castillo Moralesa. Terapię wykorzystuje się wobec dzieci, które wykazują zaburzenia oddychania, połykania, ssania, żucia, wysuwania języka, nadmiernego ślinienia, nieprawidłowego ułożenia szczęki i żuchwy. Zasadniczo za pomocą metody Castillo Moralesa mogą być leczone wszystkie neuromotoryczne zaburzenia strefy ustno-twarzowej od pierwszych dni życia dziecka. Metoda łączy w sobie elementy rehabilitacji sensorycznej, ćwiczeń logopedyczno-gimnastycznych, aktywizowania mięśni mimicznych w siedmiu obszarach na twarzy oraz leczenia ortopedyczno-szczękowego.

Terapia ukierunkowana jest na stymulację:

- rozwoju ruchowego i emocjonalnego
- procesów motoryczno-sensorycznych
- etapów rozwoju mowy

Metoda Glenna Domana

Program terapii jest przygotowywany indywidualnie dla każdego dziecka na podstawie „Profilu Rozwojowego” Domana. Celem terapii jest podnoszenie możliwości pacjentów w sferach:

- fizycznej - do osiągnięcia poziomu sprawności typowej dla danej grupy wiekowej,
- intelektualnej, społecznej - do osiągnięcia przez pacjenta względnie samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Terapia bazuje na samodzielnej pracy rodziców koordynowanej i kierowanej przez specjalistów. Usprawnianie przebiega wg określonych etapów:

- szkolenie w domu (co robić z dzieckiem z porażeniem mózgowym?),
- konsultacyjny,
- intensywnego leczenia.

System Conductive Education – Petö

Głównym celem w odniesieniu do dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym jest rozwój ich osobowości, aktywnej postawy wobec codziennych trudności, opanowanie samoobsługi.

Nauczanie Kierowane wyróżnia:

- łączenie w jedną całość elementów usprawniania leczniczego, pedagogicznego, samoobsługi oraz innych form adaptacji funkcjonalnej,
- prowadzenie całości zajęć przez terapeutę określanego dyrygentem,
- wykorzystywanie metody „serii zadań” dla rozwoju dużej i małej motoryki,
- wykonywanie planowanych ruchów w rytmie, przy równoczesnym głośnym liczeniu, metodą rytmiczności poleceń,
- rozwijanie świadomego dążenia dziecka do usamodzielniania się we wszystkich podstawowych czynnościach,
- sporadyczne stosowanie pomocy manualnej przez osoby prowadzące zajęcia,
- podporządkowanie usprawniania ruchowego zaspokajaniu potrzeb dziecka w zakresie zabawy oraz opanowania codziennych podstawowych funkcji,
- zastosowanie w rehabilitacji sprzętu użytkowego o budowie szczebelkowej, umożliwiającego rozwój koordynacji wzrokowo - ruchowej, sięgania, chwytu i stabilizacji.

Niedyrektywna Terapia Zabawowa wg V. Axline

Zasadniczą cechą oddziaływań terapeutycznych, opartych na dowolnej zabawie dziecka, jest ich niedyrektywność. Zadaniem terapeuty jest obserwacja czynności wykonywanych przez dziecko i obdarzanie go jedynie uwagą niewartościującą.

Niedyrektywna terapia zabawowa mobilizuje do samodzielnego podejmowania decyzji, pokonywania trudności, a tym samym sprawia, że rozwój emocjonalny dziecka przebiega harmonijnie.

Najważniejsze zasady tej metody:

- "Ustanowienie porozumienia" - nawiązanie kontaktu.
- Całkowita akceptacja dziecka.
- Rozpoznawanie i odzwierciedlanie uczuć.
- Szacunek.
- Dziecko kieruje samodzielnie zabawą.

Metoda świadomego dotyku F. Affolter

Skupia się przede wszystkim na wyzwaniu celowego i skutecznego działania dłoni i poznawania własnego działania. Najważniejszą i najbardziej złożoną sferą naszych zmysłów jest sfera kinestetyczno-taktylna lub czuciowa. Czuć stanowi podstawę oswajania się z otoczeniem. Do tego dochodzą zmysły słuchu, wzroku, powonienia i smaku.

Poranny Krąg

Celem zajęć jest dostarczanie dzieciom określonej ilości i jakości bodźców sensorycznych pobudzających zmysły do działania. Spotkanie w kręgu przynosi dziecku poczucie bezpieczeństwa, przyjemność i zadowolenie, stanowi okazję do spotkania terapeuty i dzieci jako równych sobie partnerów, sprzyja rozwojowi komunikacji oraz budowaniu relacji między osobami.

Wszystkie etapy zajęć wykonywane są w stałej, zawsze takiej samej kolejności, dzięki czemu dzieci uczą się identyfikować działania i przewidywać zdarzenia.

Komunikowanie się z dzieckiem wykracza poza sferę werbalną, obejmuje całą osobę ze wszystkimi jej możliwościami percepcyjnymi - pobudza do działania umysł oraz emocje i uczucia.

Podstawą tworzenia programu Porannego Kręgu jest świat przyrody – żywiołów, barw, zapachów, smaków, wrażeń dotykowych i termicznych

Metoda Dobrego Startu

Metodę tę wykorzystuje się głównie w celu przygotowania dzieci do nauki pisania i czytania.

Zajęcia składają się z kilku etapów:

- zajęcia wprowadzające (ćwiczenia koncentracji uwagi i orientacji w schemacie ciała, uczenie się piosenki),
- zajęcia właściwe:
- ćwiczenia ruchowe (zabawy ruchowe nawiązujące do treści piosenki),
- ćwiczenia ruchowo - słuchowe (wystukiwanie rytmu do śpiewanej piosenki na bębnie, woreczkach z grochem, itp.)
- ćwiczenia ruchowo - słuchowo - wzrokowe (wykonywanie wzorów literopodobnych, liter w rytm śpiewanej piosenki: rysowanie w powietrzu, na stole, na tackach z kaszą, tabliczkach, papierze),
- zajęcia końcowe (ćwiczenia relaksacyjne, oddechowe, wyciszające).

Zajęcia mogą być prowadzone z grupą dzieci lub w formie zajęć indywidualnych.

Założeniem metody Dobrego Startu jest jednoczesne rozwijanie mowy, funkcji wzrokowych, słuchowych, dotykowych, motorycznych oraz współdziałanie między tymi funkcjami (tzw. integracja percepcyjno-motoryczna).

Psychostymulacyjna Metoda Kształtowania i Rozwoju Mowy oraz myślenia

Metoda psychostymulacyjna jest takim sposobem pracy z dzieckiem, która umożliwia pełne zaangażowanie ciała i umysłu w aktywność poznawczą. Przez twórców metody (Małgorzatę Młynarską i Tomasza Smerekę) sformułowane zostały następujące założenia:

- Wspieranie naturalnych procesów nabywania mowy (z uwzględnieniem specyfiki ich rozwoju, wynikającej z uszkodzenia słuchu lub innego defektu)
- Wspieranie naturalnych, a więc optymalnych dla mowy wzorców oddychania, emisji głosu oraz zaangażowania całego ciała w komunikację słowną
- Wzmacnianie i rozwijanie naturalnych form aktywności z nastawieniem na aktywność twórczą, angażującą emocje, wyobraźnię, rozbudzającą naturalną ekspresję całego ciała dziecka
- Łączenie w jednolitą sytuację bodźcową co najmniej trzech różnych zjawisk spośród ruchu, głosu, słuchu, wzroku i czucia kinestetycznego

INNE METODY (ZNANE I MNIEJ ZNANE)

- ❖ CHROMOTERAPIA
- ❖ KYNOTERAPIA
- ❖ MUZYKOTERAPIA
- ❖ CHOREOTERAPIA
- ❖ WARUNKOWANIE INSTRUMENTALNE
- ❖ NAUCZANIE FUNKCJONALNE
- ❖ ZABAWY BEZPOŚREDNIE
- ❖ KINEZJOLOGIA EDUKACYJNA
- ❖ PRACA GŁOSEM
- ❖ MISY TYBETAŃSKIE
- ❖ ARTETERAPIA
- ❖ TYMICHOWA
- ❖ FROSTIG
- ❖ METODY KOMUNIKACJI ALTERNATYWNEJ

METODY

- **Jakie wybrać?** (te, których cele pokrywają się z naszymi)
- **Jakie najczęściej popełniamy błędy w ich stosowaniu?** (dobieramy „dziecko do metody”, nie znamy ich celu i prawdziwego zastosowania, stosujemy je bez refleksji)
- **Jak z nich korzystać?** (rozsądnie)

**CO W TERAPII JEST
NAJWAŻNIEJSZE?**

- DOBRZE PRZEMYŚLANA KONCEPCJA PRACY Z DZIECKIEM
- SYSTEMATYCZNOŚĆ
- ODPOWIEDŹ NA PYTANIE:
„PO CO TO ROBIĘ?”

PORADNIA PSYCHOLOGICZNO – PEDAGOGICZNA W BRZEGU

Lidia Witak -Światłowicz

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ